

U C H W A Ł A
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 9 kwietnia 2010 r.

w sprawie ustawy o Polskiej Akademii Nauk

Senat, po rozpatrzeniu uchwalonej przez Sejm na posiedzeniu w dniu 18 marca 2010 r. ustawy o Polskiej Akademii Nauk, wprowadza do jej tekstu następujące poprawki:

- 1) w art. 1 w ust. 2 w pkt 1 skreśla się wyrazy "wyłonioną w drodze wyborów";
- 2) w art. 1 w ust. 2 w pkt 1 wyrazy "strukturę korporacyjną uczonych, zwaną dalej „strukturą korporacyjną”" zastępuje się wyrazami "korporację uczonych";
- 3) użyte w art. 2 w ust. 3, w art. 4 w ust. 1, dwukrotnie w art. 79 w ust. 1 w lit. a oraz w art. 94 w ust. 6 w pkt 5 w różnym przypadku wyrazy "struktura korporacyjna" zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami "korporacja uczonych", oraz w tytule rozdziału 4 i w art. 27 wyrazy "Struktura korporacyjna" zastępuje się wyrazami "Korporacja uczonych";
- 4) w art. 9 w ust. 2 wyrazy "przestępstwo umyślne lub" zastępuje się wyrazami "umyślne przestępstwo lub umyślne";
- 5) w art. 17 w ust. 3 wyraz "są" zastępuje się wyrazami "mogą być";
- 6) w art. 19 w ust. 2 w pkt 6 wyraz "ustaw" zastępuje się wyrazami "aktów normatywnych" oraz wyraz "i" zastępuje się wyrazami ", jej zastosowań oraz";

- 7) w art. 22 w ust. 2 wyrazy "w porozumieniu" zastępuje się wyrazem "łącznie";
- 8) w art. 22 po ust. 3 dodaje się ust. ... w brzmieniu:
"... . Prezes Akademii kształtuje politykę naukową w jednostkach naukowych Akademii poprzez ustanawianie programów pionierskich badań, w szczególności mających na celu wspieranie osób rozpoczynających karierę naukową.";
- 9) w art. 31 w ust. 7 wyrazy "tylko przez dwie kolejne" zastępuje się wyrazami "nie dłużej niż przez dwie";
- 10) w art. 35 w ust. 7 po wyrazie "funkcję" dodaje się wyrazy "nie dłużej niż";
- 11) w art. 40 w ust. 6 po wyrazach "prac i" dodaje się wyrazy "sposób wykorzystania wiążących opinii komisji oraz";
- 12) w art. 53 w ust. 1 skreśla się wyraz "jego" oraz wyrazy "przy pomocy zastępców";
- 13) w art. 53 po ust. 6 dodaje się ust. ... w brzmieniu:
"... Prezes Akademii, na wniosek rady naukowej, może wyrazić zgodę na przystąpienie do konkursu na kolejne cztery lata osobie, która pełniła funkcję dyrektora przez dwa następujące po sobie okresy.";
- 14) w art. 60 w ust. 1 wyrazy "odpowiednim organem administracji rządowej właściwym do spraw nauki" zastępuje się wyrazami "właściwym organem administracji";
- 15) w art. 62 skreśla się ust. 2;
- 16) w art. 62 skreśla się ust. 3;
- 17) w art. 68 w ust. 2 wyrazy "art. 44, 45" zastępuje się wyrazami "art. 43 pkt 3, art. 44";

- 18) w art. 72:
 - a) w ust. 1 wyrazy ", w tym mieniem jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych Akademii," zastępuje się wyrazami "oraz mieniem instytutów",
 - b) w ust. 2 po wyrazie "Akademii" dodaje się wyrazy "oraz mienie instytutów";
- 19) w art. 72 w ust. 1 wyraz "zasadą" zastępuje się wyrazem "zasadami";
- 20) w art. 73 w ust. 1 wyrazy ", w tym instytutów," zastępuje się wyrazami "oraz instytutów";
- 21) w art. 96 w ust. 1 po wyrazie "okresowym" dodaje się wyrazy ", dokonywanym przez radę naukową";
- 22) w art. 97 po wyrazie "naukowi" dodaje się "oraz pracownicy badawczo-techniczni";
- 23) w art. 101 w ust. 3 w pkt 4 oraz w art. 112 w ust. 6 wyrazy "przestępstwo umyślne" zastępuje się wyrazami "umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe";
- 24) w art. 118 wyrazy "art. 95" zastępuje się wyrazami "art. 82".

MARSZAŁEK SENATU

Bogdan BORUSEWICZ

UZASADNIENIE

Na posiedzeniu w dniu 9 kwietnia 2010 r. Senat rozpatrzył ustawę o Polskiej Akademii Nauk i uchwalił do niej 24 poprawki.

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 1 Akademia działa poprzez m.in. wyłonioną w drodze wyborów strukturę korporacyjną uczonych, zwaną dalej „strukturą korporacyjną”. Wbrew treści przepisu struktura korporacyjna nie jest wyłaniana w drodze wyborów. Art. 27 określa jej elementy, a jej faktyczny kształt skonstruuje się przez postanowienia statutu (art. 28 ust. 1 i art. 34), uchwały Zgromadzenia Ogólnego (art. 31 ust. 3) oraz uchwały Prezydium Akademii (art. 37 ust. 1). W drodze wyborów nie są również wyłaniani członkowie niektórych ciał wchodzących w skład struktury korporacyjnej. Aby usunąć tę sprzeczność przepisów Senat przyjął **poprawkę nr 1**.

Poprawki nr 2 i 3 zmieniają terminologię stosowaną w ustawie. Zdaniem Senatu wyrażenie "korporacja uczonych" jest adekwatniejsze od dotychczas stosowanego wyrażenia – "struktura korporacyjna".

Na podstawie art. 9 ust. 2 członek Akademii traci status członka w razie skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe.

Z brzmienia przepisu wynika, że przestępstwo skarbowe jest przesłanką utraty członkostwa w Akademii nawet jeżeli zostało popełniane nieumyślnie.

Trudno stwierdzić dlaczego ustawodawca różnicuje formę winy w zależności od tego czy popełniony czyn jest przestępstwem, czy przestępstwem skarbowym. W projekcie przedłożonym przez Rząd, nie było różnicy w tym zakresie, stąd w uzasadnieniu projektu nie znajduje się wyjaśnienie takiej regulacji.

Obecnie w kodeksie karnym skarbowym nieumyślne przestępstwa karbowe są stypizowane w art. 84 § 1, art. 96 § 1, art. 106 § 1 i art. 111 § 1. Wszystkie polegają na nieumyślnym dopuszczeniu do popełnienia czynu zabronionego poprzez niedopełnienie obowiązku nadzoru nad przestrzeganiem reguł obowiązujących w działalności przedsiębiorcy lub innej jednostki organizacyjnej i są zagrożone karą grzywny. Są to więc czyny o stosunkowo niewielkiej szkodliwości społecznej. Mimo tego, z popełnieniem ich, ustawa wiąże skutek w postaci utraty członkostwa w PAN.

Jednocześnie skazanie za nieumyślne spowodowanie śmierci (art. 155 kk) – przestępstwo zagrożone karą do 5 lat pozbawienia wolności, za nieumyślne spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 156 § 2 kk) – 3 lata pozbawienia wolności, za nieumyślne spowodowanie zdarzenia, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu

w wielkich rozmiarach (art. 163 § 2 kk) - 5 lat pozbawienia wolności, albo za nieumyślne wyrządzenie znacznej szkody majątkowej w związku z prowadzeniem spraw majątkowych lub działalności gospodarczej (art. 296 § 4 kk) – 3 lata pozbawienia wolności, będzie irrelevantne dla członkostwa w PAN.

Jeżeli nie ma uzasadnienia dla tej dysproporcji w traktowaniu osób skazanych za nieumyślne przestępstwa i nieumyślne przestępstwa skarbowe, to rolą racjonalnego ustawodawcy jest zrównanie sytuacji prawnej tych kategorii podmiotów, np. poprzez wiązanie negatywnych konsekwencji dla członkostwa w PAN tylko ze skazaniem za umyślne przestępstwo skarbowe. Z tych powodów Senat przyjął **poprawkę nr 4**. Powyższa argumentacja z zastosowaniem koniecznych zmian uzasadnia **poprawkę nr 23**.

Przepis art. 17 ust. 3 stanowi, że na posiedzenia Prezydium Akademii są zapraszani z głosem doradczym przedstawiciele organów administracji rządowej oraz przedstawiciele komisji parlamentarnych. Tak zredagowany przepis oznacza, że istnieje obowiązek zaproszenia wskazanych w przepisie osób na posiedzenie Prezydium Akademii. Wolą Senatu jest wprowadzenie jedynie możliwości zaproszenia tych osób (**poprawka nr 5**).

W przepisie art. 19 ust. 2 są wymienione kompetencje Prezydium Akademii. Wśród nich w pkt 6 jest opiniowanie projektów ustaw dotyczących nauki i kształcenia. Kompetencja ta koresponduje z zadaniem Akademii określonym w art. 2 ust. 2 pkt 7, które zostało określone szerzej, jako opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących nauki, jej zastosowań oraz kształcenia. W związku z tym rodzi się pytanie, czy zadania Akademii dotyczące opiniowania aktów normatywnych w zakresie nieujętych w kompetencjach Prezydium wykonuje inny organ Akademii. Czy może jest to zwykłe przeoczenie ustawodawcy i Prezydium powinno opiniować wszystkie akty normatywne. Senat twierdząco odpowiedział na drugie z postawionych pytań i wprowadził **poprawkę nr 6**.

Zgodnie z art. 22 ust. 2 oświadczenia woli w sprawach mających konsekwencje finansowe Prezes Akademii składa w porozumieniu z Kanclerzem Akademii. Ustawa nie określa jak należy rozumieć w tym kontekście wyrazy "w porozumieniu". Na gruncie prawa cywilnego oświadczenie woli może być składane samodzielnie albo łącznie przez dwie lub więcej osób. Poza tym ważność czynności prawnej może być uzależniona od zgody osoby trzeciej. Senat po rozważeniu wszystkich możliwych wariantów uznał, że najodpowiedniejszą formą reprezentacji Akademii w czynnościach prawnych określonych w art. 22 ust. 2 jest reprezentacja łączna (**poprawka nr 7**).

Przyjmując **poprawkę nr 8** Senat uznał za celowe doprecyzowanie zadań Prezesa Akademii poprzez wskazanie zadania polegającego na ustanawianiu programów pionierskich

badan, w szczególności tych, które mają na celu wspieranie osób rozpoczynających karierę naukową.

Brzmienie art. 31 ust. 7 wskazuje, że prezes oddziału pełni swoją funkcję zawsze przez dwie kadencje. Wyrażenie "tylko dwie kadencje" oznacza, że nie więcej, ale również nie mniej niż dwie. Jest to nieracjonalne rozwiązanie, które Senat zmodyfikował poprzez przyjęcie zasady, że prezes oddziału może pełnić funkcję niedużej niż przez dwie kadencje (**poprawka nr 9**).

Poprawka nr 10 ma charakter redakcyjny. Ujednoliciła w ustawie sposób określania ilości kadencji, które może piastować jedna osoba.

W **poprawce nr 11** Senat zawarł wolę doprecyzowania przepisu upoważniającego do wydania rozporządzenia, poszerzając jego zakres o sposób wykorzystania wiążących opinii komisji. Zdaniem Senatu brak takiego przepisu rodziłby nieusuwalne wątpliwości interpretacyjne.

Organami instytutu naukowego są dyrektor i rada naukowa (art. 52). Ustawa nakazuje dyrektorowi kierowanie instytutem przy pomocy zastępców (art. 53 ust. 1). Za tym ogólnym ograniczeniem kompetencji dyrektora nie idą żadne szczegółowe rozwiązania. Mimo tego ograniczenia, dyrektor samodzielnie odpowiada za działalność instytutu (art. 54 ust. 1).

Zgodnie z art. 53 ust. 8 to statut instytutu określa liczbę, sposób powoływania i odwoływania zastępców dyrektora oraz zakres ich zadań. Ponieważ statut musi być zgodny z powszechnie obowiązującymi przepisami, będzie musiał uwzględniać wymóg aby w czynnościach dyrektora w zakresie kierowania instytutem brali udział zastępcy.

Takie rozwiązanie rzadko występuje w polskim prawodawstwie. Senat uznał je za nieracjonalne i skreślił ustawowy wymóg udziału zastępców dyrektora w kierowaniu instytutem, pozostawiając tę kwestię do rozstrzygnięcia w statucie (**poprawka nr 12**).

Zgodnie z art. 53 ust. 6 ta sama osoba może pełnić funkcję dyrektora instytutu nie dłużej niż przez dwa następujące po sobie okresy czteroletnie. Tak kategoryczny zakaz pełnienia funkcji dyrektora przez kolejny czteroletni okres może w praktyce uniemożliwić obsadzenie tej funkcji przez osobę o właściwych kwalifikacjach. Dlatego Senat postanowił umożliwić Prezesowi Akademii wyrażenie zgody na przystąpienie do konkursu na kolejne cztery lata osobie, która pełniła funkcję dyrektora przez dwa następujące po sobie okresy (**poprawka nr 13**).

Przepis art. 60 ust. 1 określa sposób utworzenia instytutu lub filii instytutu za granicą. Zgodnie z ustawą następuje to w drodze porozumienia zawartego między ministrem

właściwym do spraw nauki, a odpowiednim organem administracji rządowej właściwym do spraw nauki państwa, na terytorium którego ma zostać utworzony instytut lub filia instytutu.

Takie sformułowanie jest obarczone błędnym założeniem, że zgodnie z przepisami innego państwa właściwym do zawarcia takiego porozumienia jest organ administracji rządowej do spraw nauki. W związku z tym, polska ustawa nie powinna tego przesądzać, bo uniemożliwi zawarcie stosownego porozumienia. Przepis powinien posłużyć się pojęciem "właściwego organu administracji państwa, na terytorium którego ma zostać utworzony instytut lub filia instytutu". Mając to na względzie Senat przyjął **poprawkę nr 14**.

Zgodnie z art. 62 ust. 2 instytut, do którego włączono inny instytut lub kilka instytutów, może zachować dotychczasową nazwę. Przepis jest zbędny ponieważ jego treść jest oczywista. Wobec tego należało przyjąć **poprawkę nr 15**.

Treść art. 62 ust. 3 jest tożsama z treścią art. 62 ust. 8. Ponieważ redakcja przepisu ust. 8 jest bardziej syntetyczna i kompletna, Senat skreślił ust. 3 z art. 62, przyjmując **poprawkę nr 16**.

Na podstawie art. 68 ust. 2 do tworzenia i likwidacji pomocniczych jednostek naukowych stosuje się przepisy art. 44, 45 i art. 65. W tym kontekście nie można zastosować przepisu art. 45, gdyż przepis ten stanowi o przeniesieniu praw majątkowych, w tym własności na rzecz pomocniczych jednostek naukowych. Jednostki te nie mają zdolności prawnej, wobec tego nie mogą być podmiotem praw. Właściwszym jest odesłanie do art. 43 pkt 3, który stanowi, że warunkiem utworzenie jednostki jest zapewnienie odpowiednich lokali, wyposażenia i środków finansowych. Powyższe uzasadnia **poprawkę nr 17**.

Z brzmienia art. 46 ust. 1 w zw. z art. 48 ust. 1 wynika, że instytuty naukowe posiadają osobowość prawną. Są więc podmiotem praw i obowiązków. Konsekwencją tego jest, że mienie instytutów naukowych nie jest mieniem Akademii.

Z kolei mienie wykorzystywane przez jednostki organizacyjne wyodrębnione organizacyjnie ale nie prawnie z Akademii jest mieniem Akademii.

Wychodząc od tych założeń należy krytycznie ocenić brzmienie Art. 71 ust. 1 i art. 73 ust. 1, które traktują mienie instytutów naukowych jako mienie Akademii. W brzmieniu tych przepisów należało uwzględnić odrębność prawną instytutów naukowych. Dlatego Senat przyjął **poprawki nr 18 i 20**.

Poprawka nr 19 ma charakter redakcyjny. Poprawia błędną formę gramatyczną wyrazu "zasada".

W art. 96 w ust. 1 w zd. pierwszym wprowadzony został obowiązek okresowej oceny pracowników naukowych zatrudnionych w instytutach naukowych. Przepis nie określa

podmiotu, który miałby dokonywać takiej oceny. Analogiczny przepis zawarty w uchwalonej przez Sejm ustawie o instytutach badawczych, jako organ właściwy wskazuje radę naukową instytutu (art. 44 ust. 3 ustawy o instytutach badawczych).

Senat uznał, że ocena pracowników instytutów naukowych Akademii powinna być dokonywana również przez radę naukową właściwego instytutu, dlatego przyjął **poprawkę nr 21**.

Senat przyjmując **poprawkę nr 22** zrównał długość urlopu pracowników badawczo-technicznych instytutów naukowych PAN z długością urlopu pracowników naukowych.

Przepis art. 118 stanowi, że do postępowania dyscyplinarnego wobec pracowników naukowych i badawczo-technicznych w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego, z wyłączeniem art. 95.

Wydaje się, że wyłączenie art. 95 kpk jest pomyłką ustawodawcy. Przepis ten nakazuje Sądowi orzekać na rozprawie w wypadkach przewidzianych przez ustawę, a w innych - na posiedzeniu, z tym że orzeczenia podejmowane na posiedzeniu mogą zapadać również na rozprawie. Art. 95 kpk i tak nie znajdzie zastosowania w postępowaniu dyscyplinarnym, dlatego nie powinno się go wprost wyłączać ze stosowania (na tej samej zasadzie nie wyłączono stosowania np. przepisów o tymczasowym aresztowaniu).

W projekcie ustawy wyłączony był art. 82 kpk mówiący o tym, że obrońcą może być tylko adwokat. Senat uznał, że w postępowaniu dyscyplinarnym należy zachować wyłączenie właśnie art. 82 kpk (**poprawka nr 24**).